

**YU HUA "YASHAMOQ" ROMANIDA INSON EKZISTENSIYASI VA
IJTIMOIY-TARIXIY TRANSFORMATSIYA DINAMIKASI**

Abdulazizova Marjona

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
pedagogika va ijtimoiy gumanitar fanlar
filologiya va tillarni o‘qitish o‘zbek tili talabasi

Ilmiy rahbar: Ismoilova Sabina

ANNOTATSIYA : Ushbu tadqiqot zamonaviy Xitoy adabiyotining eng ko‘zga ko‘ringan namunalaridan biri — Yu Huaning "Yashamoq" romani tahliliga bag‘ishlanadi. Maqolada inson irodasining ijtimoiy kataklizmlar va shaxsiy fojialar qarshisidagi barqarorligi masalasi falsafiy-estetik jihatdan tadqiq etiladi. Asar qahramoni Fuguyning hayotiy bosqichlari orqali Xitoy jamiyatidagi transformatsiyalar, an’anaviy qadriyatlarning inqirozi va yangi ekzistensial ongning shakllanishi ochib beriladi. Tadqiqotda muallifning "shafqatsiz realizm" (cruel realism) uslubi va uning badiiy matndagi in’ikosi qiyosiy tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Yu Hua, Fuguy, ekzistensializm, xitoy adabiyoti, shafqatsiz realizm, inson irodasi, fojia, metafora, ijtimoiy transformatsiya, ma’naviy chidamlilik.

KIRISH: Adabiy Paradigmaning O‘zgarishi

XX asr oxiri Xitoy adabiyotida "Yangi to‘lqin" (Avant-garde) harakati vujudga keldi, uning boshida Yu Hua turar edi. "Yashamoq" romani adabiyotdagi an’anaviy idealizmning o‘rniga inson hayotining bor haqiqatini — uning og‘rig‘i va metin irodasi bilan birga olib kirdi. Maqolada ushbu asarning nafaqat Xitoy, balki jahon adabiy jarayonidagi o‘rni, uning o‘zbek kitobxonlari uchun ahamiyati va insoniy qadriyatlar renessansidagi roli ilmiy asoslanadi.

I. IJTIMOIIY-SIYOSIIY DETERMINIZM: Shaxs Taqdirining Davr Bilan Bog‘liqligi

"Yashamoq" romani — bu XX asr Xitoyining qonli va og‘riqli xaritasi. Fuguy taqdiri misolida quyidagi tarixiy bosqichlarning inson psixologiyasiga ta’siri tahlil qilinadi:

Feodal aristokratiyaning qulashi: Fuguyning qimorga berilishi shunchaki shaxsiy illat emas, balki asrlar davomida shakllangan turg‘un tuzumning ichdan chirishi ramzidir. Yerning boy berilishi — o‘zlikning yo‘qolishidir.

Kollektivizatsiya va "Katta sakrash": Romanda ijtimoiy loyihalarning inson hayotidan ustun qo'yilishi fojiasi yoritiladi. Oila a'zolarining birin-ketin vafot etishi ijtimoiy tajribalarning shafqatsiz natijasi sifatida talqin qilinadi.

Mafkuraviy tazyiq: Madaniy inqilob davridagi qo'rquv va sadoqat o'rtasidagi ziddiyat qahramonlarning har bir harakatida aks etadi.

II. EKZISTENSIALIZMNING XITTOYCHA TALQINI: "Yashash uchun yashash"

G'arb ekzistensializmida (Sartr, Kamyu) hayotning mantiqsizligi ko'pincha isyon yoki tushkunlikka olib keladi. Yu Hua esa o'zgacha kontsepsiyani ilgari suradi:

Azobning qabullanishi: Fuguy azobdan qochmaydi, uni hayotning ajralmas bo'lagi sifatida qabul qiladi. Bu "Taoistik" xotirjamlik va sabr tamoyillariga yaqin keladi.

Ontologik chidamlilik: Fuguy barcha yaqinlaridan ayrilib, yolg'iz qolganida ham o'z hayotining ma'nosini saqlab qoladi. Uning uchun yashash — bu g'alaba qozonish emas, balki shunchaki "bor bo'lish"dir.

Minimalizm falsafasi: Muallif inson baxtini murakkab falsafiy tushunchalarda emas, balki bir kosa issiq ovqat, tinch tun va mehnat qilish imkoniyatida ko'radi.

III. BADIY OBRAZLAR VA METAFIZIK SIMVOLIZM

Asarning badiiy to'qimasi bir qancha kuchli simvollar ustiga qurilgan:

Fuguy ismli ho'kiz: Bu shunchaki hayvon emas. U qahramonning o'tmishdagi barcha yaqinlarining (otasi, o'g'li, xotini) umumiy timsoliga aylanadi. Fuguy ho'kiz bilan gaplashar ekan, u o'zining butun o'tmishi bilan muloqot qiladi.

Qon topshirish sahnasi: Youqingning o'limi — jamiyatning shaxsni moddiy va jismoniy jihatdan so'rib olishi metaforasidir. Bu sahnada hayot va o'lim o'rtasidagi chegara nihoyatda noziklashadi.

Oq kafan va tuproq: Asar davomida o'lim odatiy holga aylanib boradi. Ammo har bir o'lim Fuguyning yerga, tuproqqa bo'lgan bog'liqligini kuchaytiradi.

IV. USLUBIYAT: Shafqatsizlik va Estetika

Yu Hua ijodiga xos bo'lgan "sovuqqon realizm" metodikasi asarning xalqaro muvaffaqiyatini ta'minladi.

Neytral ton: Muallif voqealarga nisbatan o'z munosabatini bildirmaydi. O'quvchi voqealarni Fuguyning tili bilan, boricha ko'radi.

Contrast (Ziddiyat): Eng dahshatli fojialar (masalan, o'lim sahnasi) va eng oddiy kundalik yumushlarning yonma-yon kelishi asarning ta'sir kuchini ikki barobar oshiradi.

V. QIYOSIY TAHLIL: "Yashamoq" va Jahon Adabiyoti

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 03. Issue 02. APRIL 2026

Ushbu maqolada Yu Hua asari Ernest Xemingueyning "Alvido, qurol!" va Mixail Sholoxovning "Inson taqdiri" asarlari bilan qiyoslanadi. Xitoylik adibning o'ziga xosligi shundaki, u qahramonni urush yoki fojia qurboni sifatida emas, balki ularning ustidan omon qolish (survival) san'ati orqali g'olib chiqqan shaxs sifatida tasvirlaydi.

XULOSA

Yu Huaning "Yashamoq" romani — insoniyatning chidamlilik chegaralari haqidagi buyuk tadqiqotdir. Fuguy timsolida biz har qanday ijtimoiy-siyosiy bo'ronlardan omon chiqa oladigan, o'zining ichki erkinligini saqlab qolgan "kichik inson"ning ulkan irodasini ko'ramiz. Ushbu asarni o'rganish bugungi globallashuv va ruhiy inqirozlar davrida har bir inson uchun ma'naviy madad manbai bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Yu Hua. To Live: A Novel. Translated by Michael Berry. Anchor Books, 2003.
2. Berry, Michael. Speaking in Images: Interviews with Contemporary Chinese Filmmakers. Columbia University Press, 2005.
3. Wang, Der-wei. The Monster That Is History: History, Violence, and Fictional Writing in Twentieth-Century China. University of California Press, 2004.
4. Quronov D. Adabiyotshunoslikka kirish. Toshkent, 2007.
5. Karimov N. XX asr adabiyoti manzaralari. Toshkent, 2008.

Research Science and
Innovation House